

Tázka cen.

a roba.

Otázkou vývoje cen v době předhusické a první se zabývalo již mnoho historiků. Uchi jen v hudebním násmaku udělat rozbor v postavení nekna (robočníka) a města (řemeslníka). Pokud přijde o práhu cen je nutno rozlišit ceny „úřední“ a ceny „odhadní“. Ovšem dalším a velkým problémem je s minimálních dobů a krajů nejednotnost měr. Nás hudební zajímá především měry dříve které byly asi tyto: str = strych, m = metreta, mo = modius, t = tina.

Poději to byl mětel - korbel - měra obd. dle kraje a potěly měry nejčastěji měřané. Všechny tyto měry tehda měřané měly a jisté byly měřány kupci s měřáním až do měr metrických, které byly zavedeny celoněmce r. 1873. Dále nám ovlivňuje vzestup a pokles cen, měrnost krajů (dle přístavů) - úroda i neúroda jednotlivých plodin - poptávka, hlad, válka a pokrouci živelní, atd.

Ceny hem s našeho kraje hecovské měde i Prašské (podhradské).

R. 1382 - stála 1 m (metreta) pšenice - 4 groše 22 halt.
Žito, ječmen a oves se přístav mělo zato hodně pice, která r. 1382 stála 1 str. (strych) 4,40 groše stříbrných.
Avi v tento čas byla v našem kraji zavedena měra na stopy. Dle statistiky ceny měrné stoupaly i klesaly skoro každým rokem.

R. 1430 stál 1 sth (střech) převie 7 grošů - Žito 1 sth. 5 grošů,
1 sth. žemene 6 grošů, 9 hall - ovce 1 sth. 3 grošů,
1 sth. hrachu (černice) 4 grošů.

Dolyžek se v ten čas hoduitil asi takto svou odhadu:

R. 1382 - ml 72 grošů, kvas 45 gr., prase 16 1/10 grošů,
podvině 6 grošů, slepice 30 hall.

R. 1418 - ml 105 grošů, kvas 60 gr., prase 20 grošů,
podvině 6 grošů, slepice 1 groš 35 hall.

Opět vidíme jak ceny dolyžka suavně kolísají což souvisí
zjednat s různým stavem i odhadem podjeví doby.

V ten čas patil sbor něškej majitel státek, farám
konsistencím, kostelům, zemáním, rybním atd. Dolyža
v pravém slova smyslu ještě nebyla, vše se obdělávalo
námesdně a v některých krajích se pracovalo smlouvně
na úvrtou sezónu.

Kde se najímalo na líně i delší
dolu byla r. 1372 - 1418 mada u muži 30 grošů až
2 kopy (120 grošů) ženy 15 grošů až kopa s celým
zarpoštěním (stava, lýt, oblek) na celou sb smlouvně
dobru. Tedy v ten byl hoducejí polnění asi proto,
že jí tehda nelze postavit ke každé práci. To yždělal
člověk bez řemesla v práci námesdně se 1 kot. (250-700 grošů)

Také však knaři, tesari, zednici a
jiní řemeslníci měli i na vesnici jakési "smlouvy
o dílo" podle nich byli hoducejí asi takto:

Tesari	yždělal	deně	1 groš.
Zedník	- " - "	- " - "	15/8 groš.
Knař	- " - "	- " - "	13/8 groš.

V místech byli hodnoceni lépe, tak na příklad při stavbě
chrámu sv. Víta v Praze (1372-78) vydělanali takto:

sedmib deně	2 - 2 1/2 groš	} v létě o 1 groš více
tesař	- 2 groš	
madenik	- 9 hall až 1 groš	

Stará čísla obyčejně polovici mzdou. Někteří mláde
(někteří doklady a knihy) a té doby nám ukazuje co, musel
dostat rolník ke stánu:

ráno: sje s chlebem a piv

v poledne: hrách se slaninou, chlebem a piv.

V těchto časech se již mluví o uvoľňování lichvářství
v penězích, složí i půdě. Přijímalo se vše všem na současný
úrok. Splátky těchto dluhů a úpůjček byly jasně pevně
splátky v určité dny. Tak například přijetí peněz nebo
zaplacení movitého majetku (usedlosti) bylo splatno bez
ohledu na datum koupě vždy o sv. Jiří. Náturalní dluhy
splátky na sv. Havla někde sv. Martina atd. Tím to
způsobem získali první majitelé jednotlivých rolí a
začínala rolna. Tak jednotlivá pausťová měnila lidem
kteří neustále pěstovali (řemeslníky, rychtáře především)
kousky pausťového pole, kteří si ne rolně chvili usdělavat.
Tito lidé však neměli prostředků k této práci třeba pěstání
a museli si ji odpracovat to byli jisti rolníci, kterým
se říkalo podzetkové. Tak plynul čas a s ním i boj o
živly, půdu a právo až k létu 17. století. Právě právo
se stupňovalo byly prodávány celé vsi i s rolníky a
a jejich zatížením, kteří stále na úkor lidu stoupali.

R. 1666 byl vydán zákon a půda byla domkářům i sedláckům „propůjčena“ a dědičně zatížena. To znamenalo že za „propůjčením“ museli odvádět na panském ústavě nebo-li kontribuci a dle velikosti přeměru měli rožnu úměrnou demí (t. j. kolik demí v roce musel zdarma odpracovat na panském) a rožnu ptašnou. Léčisk neuhorského lidu byl započat. Dále všechny děti, které se narodily v tomto zatížení museli zůstat na svém panském pracovat, když jej opouštěli ať už se tak dělo a jako kolik přičiny museli se vyplatit neb páru strácel rožnicí. Toto se platilo při vydatí demy jinam, při úmrtí se platilo odúmrtí a jiné. K tomu přistupoval ještě další tresty tělesné za zymáhání rožny, páru prvním (při smrti) páru hrdelní a panské desátky. Desátek byl velké zatížení ke všem starostem a pohřebům a platil se rovněž i na panském se všeho co bylo vyrobeno. Toto mělo vyplatit a tak, každý musel 10 díl všeho odvést v naturalii - pšeni, ječme, sýr, vlna atd. Toto odváděli i lesníci ve formě rožny.

Při rožní povinnosti byla práce prováděna zdarma mimo pracovní povinnost mohl si zemědělel. dělník vyžít 10 kopecků v zimě 15 v létě. Později jak potuchy obrabovaly mohl se rožník - bylo-li mu to povoleno vyplatit s této povinnosti. Tak máme příklad z naší obce. Kruise vypracovali úctale Václ. Škalovi a Krušín č. 28. poddanému panskému suchomosty za 150 demí rožny rožny; dvojspěšný 42 al. 28 kopecků a za 13 demí rožny pšeni 1 al. 10³/₄ kopecků.

Nelze tuto dobu rozliet do podobnosti, protože vlády to byl jiný charakter, dle charakteru pána, však všude stejné utěpení. Marie Terézie, císař Římský, zrušila r. 1775 rolnu částečně. Josef II. později r. 1781 zrušil část nevolnickou, až konečně František I. dne 7. září 1848 zrušil všechnu poddausť a rolnu.

Už však odejdu od tohoto tématu chtěl bych pro paměť všem našim občanům Vinohradským dnešním i příštím ať jsou již znalí dějin rolny nebo nejsou dát v souhrnu tuto stáť o historii ve formě dějepisné:

Zdálo se jen krásným mne, že staří Čechové usazení v naší obci byli svobodní lidé. Během několika staletí byl český sedlák nejčastěji, že neměl majetkové svobody, a vzata mu i osobní. Práce na panských pozemcích se r. 1666 stala povinnou, tudíž rolnou k níž se již dříve r. 1537 dříve nevolnickou zákonem stěhovati se k jinému pánu, který byl vydán za 50 roků po litni u Lipou r. 1487. Rolna a nevolnictví, dvě hrzná břemena, která tížila lid a skláněla jej až k zemi, ale vedla také ke vzpouře proti pánu. R. 1682 stanovena rolna jako povinnost pro muže od 18 - 56 let, pro ženy od 17 - 50 let a pro děti od 13 let. Stavění vyvolalo selšské bouře, které chtěl utišit Leopold I. patentem, který stanovil rolnu nejvýše 3 dny v týdnu. Vrchovství nechtěli dle patentu, ale sedláci si novými bouřkami vynutili přesnější úpravu. Proto r. 1747 Karel VI. vydal nový patent s dodatkem a v r. 1738 opět nový, jímž se účinně maximálně 10-hod. denně tážné rolny s 2. hod. odpčinku. Nepovázíte dni si mohlo dáti velkost zaplatit. Aby nemohla velkost libovolně předpisovati daně (líni), byla pořízena v každé obci

lemmi kniha a každý sedlák dostal do ruky „lemmi knížku“. Vrchost však obcházela i tato ustanovení a proto vydán dne 13. srpna 1775 nový rolní patent, v němž Marie Terezie stanovila, že mění rolnou je prineu jen ten, kdo neplatí víc než 9.30 slatých (číně). Kdo platil přes 9.30 sl. je prineu také rolnou ptařní. Různí rolna rozdělenu na sedm, ložní na čtyři třídy. Hospodáři se dle toho dělili na čtrtláčníky, pülláčníky a elbláčníky. Na nošem pautři ne vsi Vimaňské rolnal elbláčník neb sedlák 3 dny s ptahem, pülláčník 2 dny s ptahem a 1 den mění rolny, čtrtláčník 2-2½ dne týdně mění rolny a doukái 13-30 dní elbočně. Šau = výměra pozemků, míra míra. U nás se používal šau 64 stých.

Již v 5. hod. ráno odcházel dráp statky a chalupy a klánil, kde a jak se bude toho dne pracovat. V 6. hod. musel, každý sedlák vyjet na pautře pole do šitně neb všerodie. Lehmenší poklesek, sedláka neb orače byl bestán litím i měrem. Dne 1. listopadu 1781 změnil Josef II. rolní nevolnictví, bylo měřeno jen zachovat poslušnost vrchnosti. Rolní prineu se od té doby rákala na statky mě osly. Poměry se ustály a potraly takto, až do změny rolny.

Začátkem 19. stol. mohl sedlák nahraditi svou rolní prineu penězi. Šid však neměl peněz a ojedimě snahy o výkup z rolny se zabíjely o nepodnost vrchnosti. Tak nespokojenost lidu stále rostla. Sedláci žádali důrazně, aby byla rolna změna. Šlechta se

králové, ale Ferdinand V. již 28.3.1848 vydal císařský patent,
 kterým mířil, aby dne 31.3.1848~~1849~~ 1849 roba úplně zmizela.
 Sedláci již nechtěli po vydání patentu robitovati a tak
 po dlouhých sporch bylo dne 7. září 1848 měškeré poddanství
 a robitování úplně zrušeno. Čelýho to však úplně osvobodil.
 Vrchovství dostaly v těchto asi 55. milionů nákupních
 (7 mil. za osloví roby, 48 mil. za tařné roby). Za nájemné
 bylo zapláceno přes 1 milion. Ještě dlouho a dlouho jednotliví
 hospodáři platili „dividendu fondu kontrolních“. Teprve
 asi r. 1890 slavně se sedláci úplně totožto dluhu pánu.
 Ve Vinniciích, však nacházíme, že ještě r. 1898 platil Václav
 Vlasák čp. 25 dividendu fondu kontrolních velmi částku
 7.80 zlatých. Tedy ne všude stejně rychle zanikla toto
 poslední vzpomínka na těžké a těžké chvíle panské
 nadvlády a selského utlpení. Nesapomeňte nikdy vy
 mladí na své předky, dědy a otce, že po celé 3/2 století
 lojovali, pletali pot i krev za pánou a páro vesnice.
 Třeba patří těm, kdož na ni pracují je i dnešním helem
 doly, doly nové, která musí a bude jistě hájiti pára
 tak těžce nabýteho. Jistě všichni neradi vzpomínáme
 této epochy utlaku českého neubna, ale přec je třeba nikdy
 nesapomenout a ne vzpomínat se vrátit pot, aby se toto
 smutná historie již nikdy nepakovala.

To sužení roby se hospodáři dál s větší
 chutí a byly to ouy doly na které stali pamětníci rádi vzpomí-
 nají. Život plynul radostně a pospolitě v dlouhé sousedské shodě.

Vlastně na půdě orné ty a spolkové učinil náš národ velký
rozmach. O tom však později.

Budeme, dále pokračovat v otáčení země,
dle zápisů edejšího hospodáře Václava
Vlasáka, majitele čp. 25, který si vedl příjem i vydání svého
hospodářství. Jak již dříve zmíněno byly již měny metrice
a jako měna, byl toho času císařský slatý (sl)

R. 1898: příjem - pšič 1kg stál 4 sl, 1m³ dřeva (loupené) 2'5 sl
česka 1kg 14 kopecků, 1q žemene 10 sl, 1q lípy 1,06 slatý
pase φ (přímě) 15 sl, tele φ 8 sl, 1q uhlí 57 kopecků
za 3 deky na koně (teplé) 4'80 sl, 1 hromba cukru (18kg) 5'07 sl,
pytel pšičný na olivě 30 kopecků.

čp. 25 dostal jako odškodnění a místní komitety komitety
ani 18 ha půdy částku 7'83 sl.

R. 1899 1q pšenice stál 10'30 sl, žito 1q 7'80 sl, 1q hrachu 9 sl,
1q žele 50 sl, za 1 pár volů (z čp. 24) 271 sl, brána s teletem 100 sl,
za hrombi soli (18½kg) 2'41 sl, mléka - 30 kopecků,
1q uhlí 76'80 sl, 1m³ dříví bukové 1'50 sl, 2 hory 1'10 sl,
Dividenda fúdu kontinálního 7'80 sl,
daň pšičná 105 sl, domovní daň 10 sl,

R. 1898 měl toto hospodářství čp 25 (s 17 ha) příjem 677'52 sl.

R. 1899 — " — " příjem 1019'88 sl.

R. 1900 byla přeměna měny se slatých na koruny což je
v poměru za 1 slatý 2 koruny (Kč.)

R. 1900 byly ceny tyto: pšenice 17'20 korun, 1q hrachu 17'20 K,
1q máku 60 K, za kolyku 120'20 K, 1q uhlí 1'50 K,
balisty 4 K, koláři za uhlí 36'80 K
knaři za uhlí 33'32 K

nejpoužívanější uigety tehdejší doby byly:

Dranka za 100 kusů - 1'-K, Športky za 100 kusů 2'-K,
 Uherky - " - 1'-K, Gultánky - " - 4'-K

R. 1901

1 q pšenice 16.50K, 1 q žemene 14.60K,

1 pár bráských postrojků 70 hall., 1 kg kávy 1.30K,

Zmíněný hospodář měl rožkem proto platil zemínmu úřadu „roženskou taxu 10'-K každoročně.

Ve většině hospodářství byla mutua chasa. (j. zvaná námesná práce při práci slůžka či kočí.)

Slůžka v čp. 25 Johana Eliášková měla smlouvu roční službu za 40 al. mýšleně k celému sarpatěmu.

Kočí v čp. 25. Jozumil Kamasin měl smlouvu 65 al k sarpatěmu.

Práce se děla většinou měně: žito se měně a ryso se počítal na hl (hektolity). Úspěšně má sarpatěmu 16. května na hoře v páštinách - vību ryso měně $\frac{3}{4}$ hl.

R. 1902 padaly kroupy jakých nebylo paměťku'ka, úplně padaly kusy ledu o váze až 15dq. Potom velké sucho a neúroda. Ústř bylo r. 1903 snížení daně na hospodářství č. 25 asi takto:

mážka na kroupy 20.77K

- " na suchr 73.27K

celkové snížení s daně 94.04K s celkové předpisu.

Zajímavé jsou i jednotlivé výrobky tehdejších přeměstých sekačů jak s bosou zvanou hralici i ohyčjura. Jak na poli s olilim tak i na louce s trávou.

Tab v srpnu r. 1901 posahal za 5½ dne
 hant. kulec a ěp. 41. 20 stýchů žemem a oua sa
 už obdržel 16 slatých (t.j. 32 k.) a stam.

Tab se měnily ceny v malých rokyech až do r. 1914,
 kdy bylo dano zemědělství do rukou stoucí a šem na
 celou dobu války. Nastaly реквизиce pro úrosti naší státu
 a armády. Ceny nákupní byly jiné nákup byl znošený
 dle charakteru prodávajícího. Lidé kochali šmelinou jak
 sa mouku a jiné přisatiny tak sa cigarety, kávu
 atol. Byli překupníci, kteří jako v každém hospodářském
 chaosu žili s cizí lůdy. Zlášť ohledně naší vesmír je
 ve stati I. světové války.

Porážková doba našla náš osvobozující
 stát v těžké situaci svládnutí jednotlivých stran i
 politického áinta státu slouského.

Ceny v porážkové době a našeho
 mladého státu máme se zápisem Jos. Podulského,
 hospodář na ěp. 17. Ur dohledem této stati můžeme
 některé z nich k poznání:

Z poznámek je patno, že ihned po
 válce stouply ceny v mnoho procent. Tab 1q přemice stal
 350-450 k, žito - 500-k, žemem 360-k, oua 320-k, jetel
 1q 3.000 k, Po uce blesk tto v 50-60%.

Ceny se ustály jen dočasné produkty kolísali dle
 poptávky. Jak ani dohládam přibledem.

R. 1920

I pololetí 1 l mléka na 50 hal.
 1 ks vejce a 50 hal.
 1 kg másla a 67 Kč
 1 q hranolu a 40 Kč.

1 q pšenice 141 Kč

1 q žetele 160 Kč

ovce 180 - 210 Kč

husa 100 - 110 Kč

II. pololetí 1 l mléka a 60 hal.
 1 kus vejce a 80 hal.
 1 kg másla a 26 Kč

Ze statistiky z r. 1921 zjistilo se ve vinařských tento poměr
 plodin:

Pšenice zimní	69 ha 61 ar	žetel úmavný	41 ha 13 ar.
- " - jarní	- 95 -	směska krmná	4 - 49 -
Žito	51 - 67 -	směska semenná	2 - 53 -
ječmen	55 - 95 -	rožňáček	8 - 55 -
oves	39 - 76 -	lignus	18 - 89 -
hrách	3 - 16 -	máček	1 - 65 -
želi	- 03 -	hranol	20 - 54 -
víčko	17 - 34 -	krmná žito	3 - 92 -
lů	3 - 50 -	úhor	3 - 20 -

Čistý katastrální výnos na 1 ha činil 28 Kč
 ceny měškových zemědělských výrobků se ovlivňovaly
 poptávkou, kterou nejvíce stanovily vývozní trhy
 (jarmarky) v Berlíně - v Litni - v Holomčicích,
 Brněně, však mnohdy ještě dále se chodilo nakupovat
 doletet, krmí atd. na Púhran, do Dolníš, Zlatni atd.

R. 1930 byl na statku čp. 17 zaměstnán kováč
 Adolf Bláha za sjednanou měsíční službu 160.- Kč
 a v létě za 200.- Kč čistého platu ke straně.
 v ten čas i služka Jos. Pešková za měsíční plat
 130.- Kč a stranu.

V naší obci bylo stále hodně poměrných
 sil namáhaně sjednaných. Plat těchto kováčů a služek se
 během těchto deseti let pohyboval od 130-200 korun.

Podle těchto zápisů vidíme, že mimo-
 řádně odměnil na poměru - 25.- Kč
 od úmrtí porožní - 10.- Kč (při produkci dobytka)
 mistr pmláčky - 15.- Kč
 dárek štědrověmi - 50.- Kč

Tito se všem povětšinou stannilo dle charakteru hospodářů.
 jak platili tak stranu. Jistě je mnoho lidí, že byli spolumi
 hospodáři, kteří se čelili stranili, ale byli i dobří hospo-
 dáři, kteří s nimi jednali jako příslušníkem rodiny.
 Všude krukol mezi přemí, dobří i špatní hospodáři ale
 i dobrá i špatná čelá. Jistě však si ~~ne~~ ne jeden
 duchého rázil na vesnici než ve městech, kde ještě i
 dnes mnohým pánům smrdí neubovský člouček hnojem.
 u kinačích, byl společenský celek, že i v okolí se
 říkalo, že kinačie jsou republikou v republice. Normálně
 se sily, sblíželo, prodávalo. Produktivní zemědělské skupovali
 nejdříve lidé, kteří státní státní státní a drželi

je do měst a jinam. Dámo přijel mlékař oléhl stádky nakříd mléko a nesl je do Berlína. Mlékaři vyhledávali se mnoho napuštěnější byl chléb - Tajšl - žrout. zesolili kořmí, přema i autem. Pokud se týkalo masa hovězího i nepřímého, at šlo o kus na přitáčku, nebo k chovu, olévo se i zde podobně. Přijel žrout neb jeho nakupčiči do statku, ^{zde} se slyšelo: „Máte něco na prodej“! Bylo-li dohodl se s hospodářem ihned na statku. Bylo-li koupi smlouva rozplátl a kus si hned odvedl neb přišti' den dle dohody. Na prodeji kusy musil starosta oluc vydat potvrzení k převodu zvaný „certifikát“ (lidově) jinak oblytčiči pas. Oliti spropovětkou se prodávalo také také židům, srbům, ukrajinám, jiranům ad. nš postaveno bylo H. D. (hospodářská družstva) bteuá pak vykupoval nš. Pro naši oluc byl vykupčiči družstvo v bitui.

Ceny státními státem nšně klesaly neb stoupaly dle poptávky a dohody s kupčičim. Teprve okupační doba (1940-1945) svedla hospodářství plánované. Zemědělec musil nosit plánované plochy olivin a jiných plodin. Dřel nšně přel svičto. Dle toho pak měl přimosti nšiči státu co a v jakém množství musil odolat pro státní aparát to byl také zvaný „kontingent“, bteuý neobdál-li měl následky v protokolách, pokutách a trestech. Tato doba dala svou nšně pole přimosti, přikupčičim a

melinovým. Zase se naši lidé, kteří slibli potěšení
s poslední kráží. Zase, ale byli lidé, kteří pomáhali druhým
v jejich těžké chůzi. Na všechny přinášely; textilie, obuv,
cigarety, jísti na vše byly listky (šatečky - mydelky atd)
tento přiděl nevystačil a nastalo obchodování na černo,
nejména výměna složí. Proto nelze popisovat rozpětí
cen. Bylo různé dle potřeby i práhy kupujícího i prodá-
vajícího.

Pro druhé mětné vále (1945) se tato doba
udála jen krátký čas. Prodávči pomalu likvidovali
přidělové listky a ceny se stávaly opět penovým prokladem
jen s malou odchylkou. Tato státní, kterou jsem nepsal
jako samostatnou se jistě prodávči doplň v jiných
kapitolách má knihy. Sejdeme se jistě v otázce
hospodářství jak T. Z. D. (jednotlivé zemědělství) tak i
u hospodářství průmyslového i státního. Jistě budete i
dále pozorně sledovat tuto otázku ceny, protože je
prokladem se patří i nutnou součástí k spokojenímu
žítí všech občanů.

Vinařice 28. října 1952

Johannes Stoll
knihkái.